

دانشکده فنی و مهندسی
گروه مهندسی کامپیوتر

پروژه داده کاوی

ملیکا قنبری

شماره دانشجویی

9914162123

استاد درس

دکتر فاطمه باقری

نیمسال اول سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴

۱- مجموعه داده

این دیتاست به پیش‌بینی احتمال بروز سکته مغزی بر اساس ویژگی‌های دموگرافیکی و پزشکی افراد می‌پردازد. اطلاعات این دیتاست شامل ویژگی‌های مختلفی است که عوامل مؤثر در بروز سکته را توصیف می‌کنند.

نوع متغیر هدف: متغیر دودویی (Binary Classification).

• موضوع داده Stroke Prediction

• تعداد کل ۵۱۱۰ نمونه

• تعداد ویژگی: ۱۱ ویژگی و ۱ متغیر هدف

• ویژگی‌ها شامل id ، gender ، age ، hypertension ، ever_married ، work_type ، Residence_type ، stroke ، smoking_status ، bmi ، avg_glucose_level

۱-۱- مشخصات مجموعه داده

جدول توصیف مجموعه داده

ردیف	ویژگی	توصیف
۱	id	شناسه منحصر به فرد هر فرد (برای تحلیل استفاده نمی‌شود)
۲	gender	جنسیت فرد (مقادیر ممکن: Male, Female, Other)
۳	age	سن فرد بر حسب سال
۴	hypertension	آیا فرد دارای فشار خون بالا است؟ (۰ = خیر، ۱ = بله).
۵	heart_disease	آیا فرد به بیماری قلبی مبتلا است؟ (۰ = خیر، ۱ = بله).
۶	ever_married	آیا فرد تاکنون ازدواج کرده است؟ (Yes, No)
۷	work_type	وع شغل فرد (مقادیر ممکن: children, Govt_job, Never_worked, Private, Self-employed)
۸	Residence_type	نوع محل سکونت فرد (Urban = شهری، Rural = روستایی).
۹	avg_glucose_level	میانگین سطح گلوکز خون فرد (mg/dL).
۱۰	bmi	شاخص توده بدنی فرد (Body Mass Index).
۱۱	smoking_status	وضعیت استعمال دخانیات فرد (formerly smoked, never smoked, smokes, Unknown)

۱۲	stroke	متغیر هدف، نشان دهنده بروز سکته (۱ = سکته، ۰ = بدون سکته).
----	--------	--

۱-۲- نمونه هایی از مجموعه داده

id	gender	age	hypertension	heart_disease	...

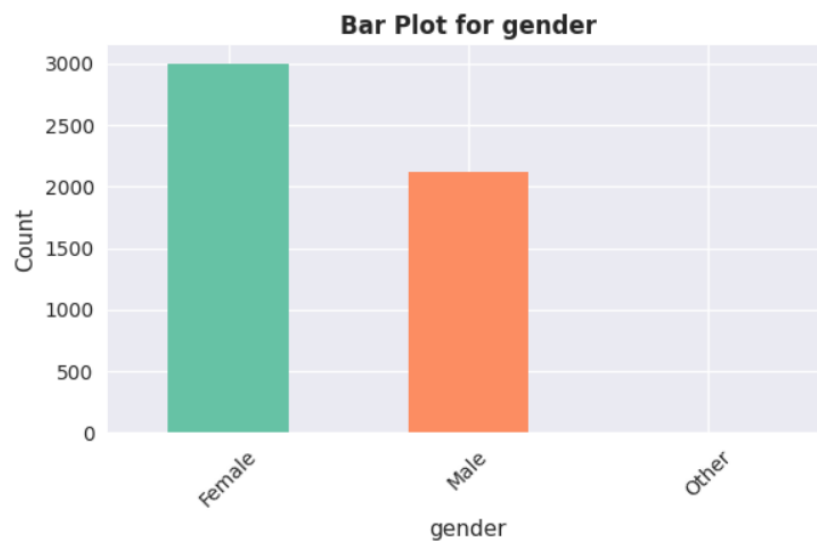
۱-۳- مشخصات اولیه ویژگی های مجموعه داده

ویژگی	تعداد	ماکزیمم مقدار	مینیمم مقدار	مقدار میانه	تعداد داده های ناموجود
avg_glucose_level	۵۱۱۰	۲۷۱.۷۴	۵۵.۱۲	۹۱.۸۸۴۹۹۹۹۹	۰
BMI	۵۱۱۰	۹۷.۶	۱۰.۳	۲۸.۱	۲۰۱
age	۵۱۱۰	۸۲	۰.۰۸	۴۵	۰
جنسیت	۵۱۱۰	۲۹۹۴ مورد → زن ۲۱۱۵ مورد → مرد			

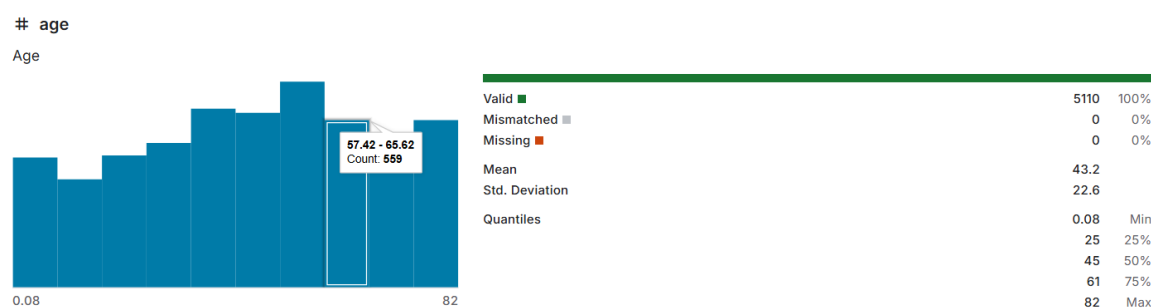
۱-۴- نمودارهای توصیف داده

در این بخش نمودارهایی که به توصیف داده ها کمک می کنند قرار می گیرند. به عنوان مثال برای هر کدام از ویژگی های اسمی نموداری طراحی شود که تعداد نمونه های هر کدام از مقادیر اسمی را نشان دهد و در عین حال قابل مقایسه با تعداد مقادیر دیگر باشد.

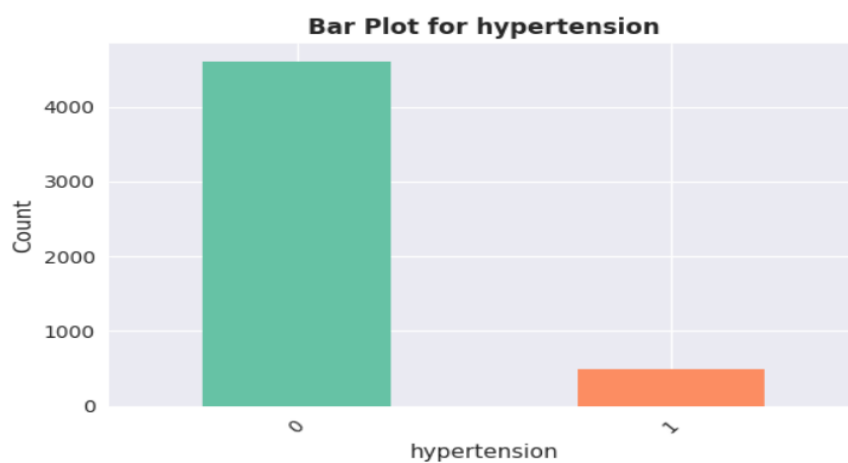
به عنوان مثال برای جنسیت در مجموعه داده بالا می توان نمودار زیر را رسم کرد.

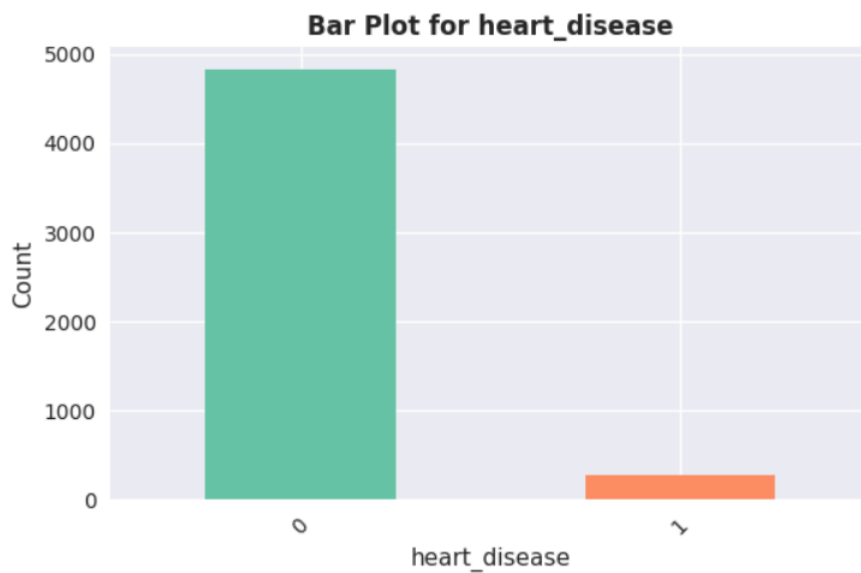
شکل ۱: فراوانی ویژگی جنسیت در مجموعه داده

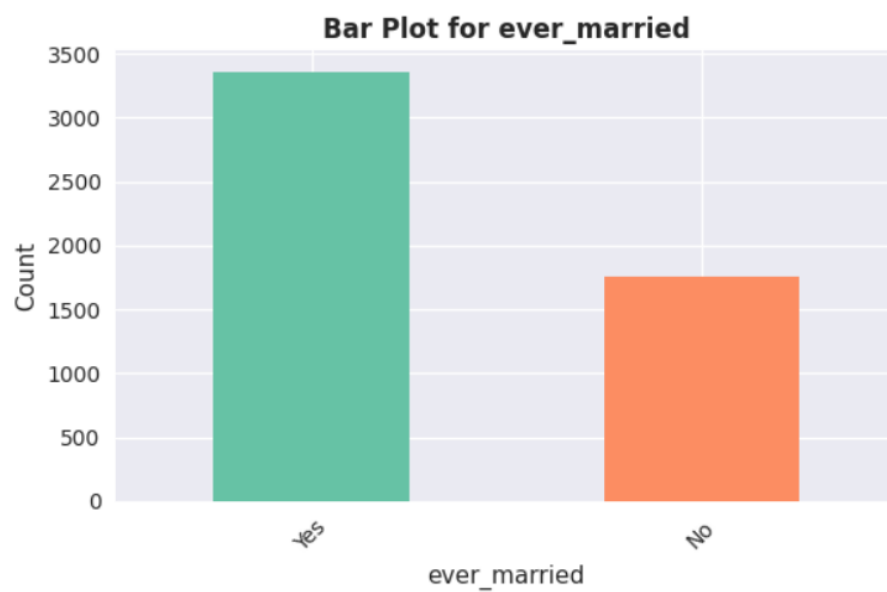
شکل ۲: فراوانی ویژگی سن در مجموعه داده

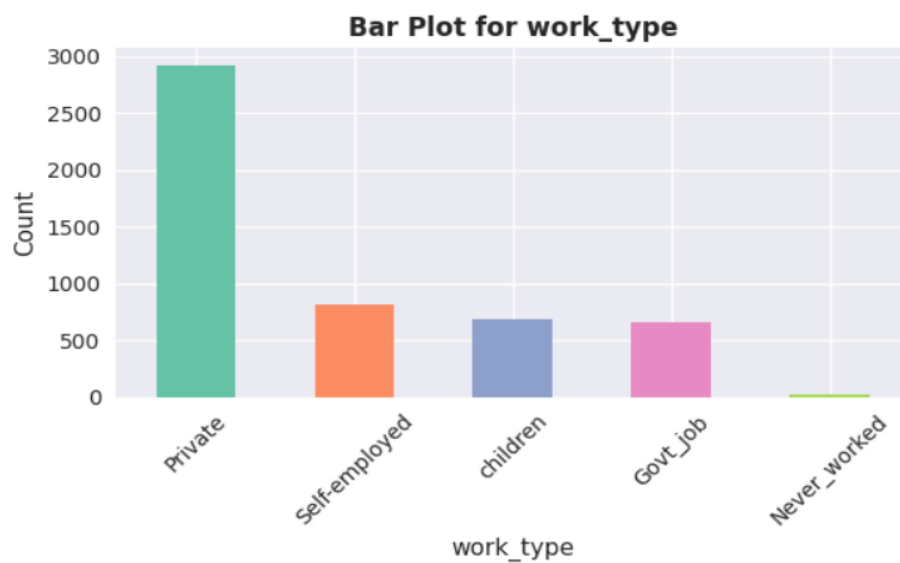
شکل ۳: فراوانی ویژگی Hypertension در مجموعه داده

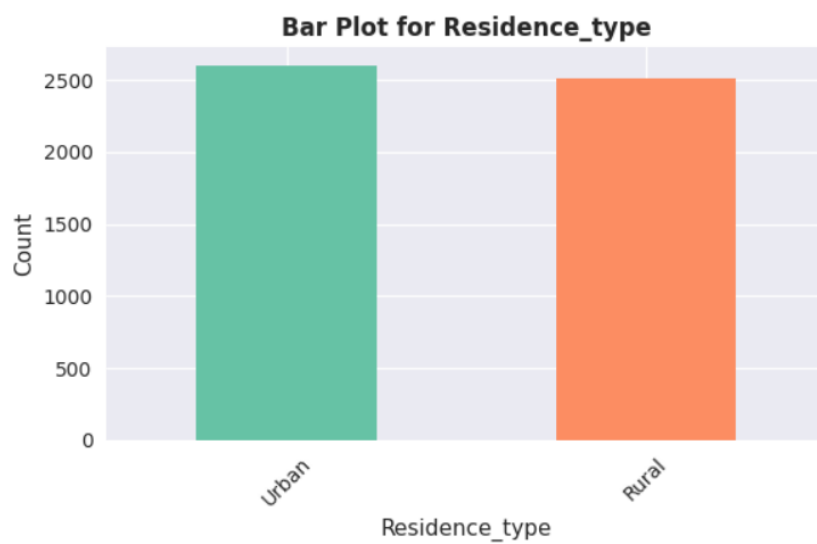
شکل ۴ : فراوانی ویژگی Heart_disease در مجموعه داده

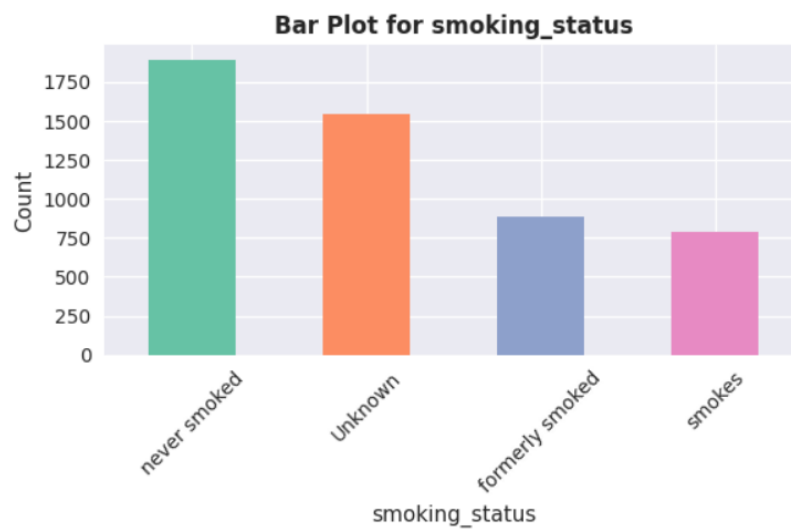
شکل ۵ : فراوانی ویژگی ever_married در مجموعه داده

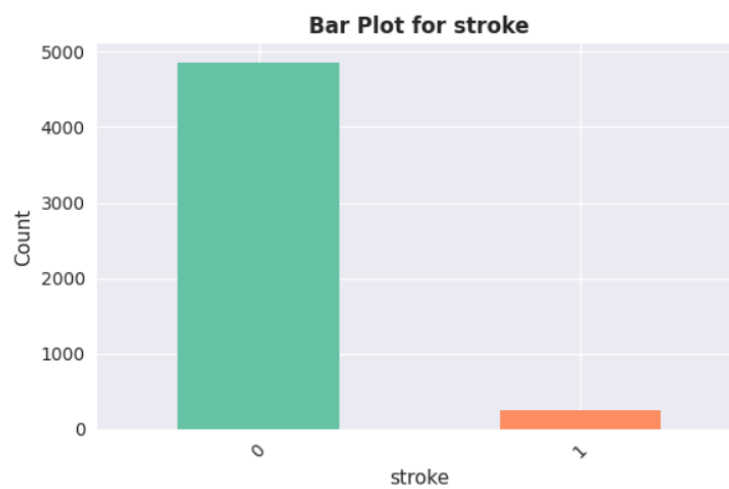
شکل ۶ : فراوانی ویژگی `work_type` در مجموعه داده

شکل ۷ : فراوانی ویژگی `Residence_type` در مجموعه داده

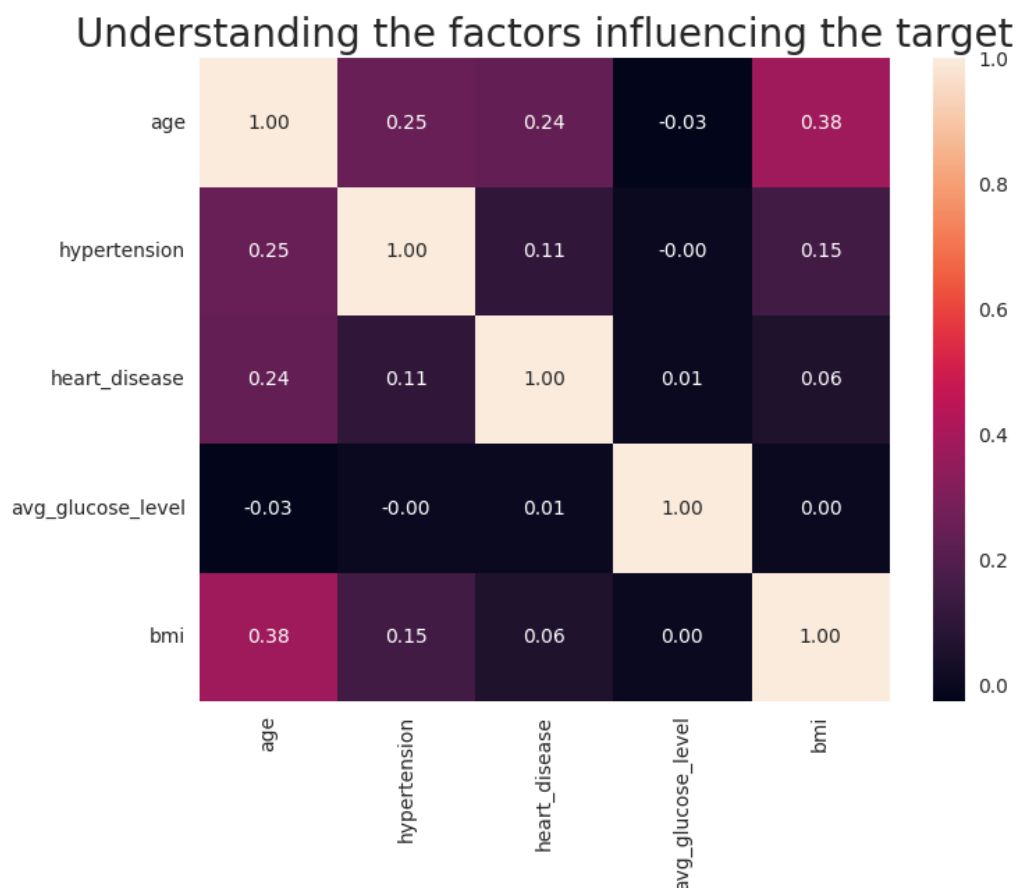

شکل ۸ : فراوانی ویژگی smoking_status در مجموعه داده

شکل ۹ : فراوانی ویژگی stroke در مجموعه داده

و در پایان اشکال، نمودار وابستگی ویژگی های مجموعه داده (heatmap) را قرار دادیم . این نمودار یکی از ابزارهای بصری سازی داده هاست که با استفاده از ماتریس همبستگی بین ویژگی های مجموعه داده، میزان ارتباط (وابستگی) آن ها را نمایش می دهد. به عنوان مثال شکل زیر این نمودار را برای مجموعه داده Stroke Prediction نشان می دهد.

شکل ۱۰: نقشه حرارتی ضرایب همبستگی پیرسون برای ۵ ویژگی

۵-۱- پیش پردازش

ابتدا داده ها را از منبع مربوطه بارگذاری کردیم و با استفاده از کتابخانه pandas به قالب DataFrame تبدیل کردیم . یکی از مراحل مهم در پیش پردازش، بررسی داده ها برای وجود مقادیر گم شده (Null) است که در داده ما مقادیر گم شده وجود نداشت . سپس، به منظور آماده سازی داده ها برای آموزش مدل، ویژگی های ورودی و خروجی را مشخص کردیم و داده ها به دو دسته آموزشی و تست تقسیم شدند تا مدل بتواند با داده های آموزشی یاد بگیرد و با داده های تست ارزیابی شود


```
import pandas as pd
import numpy as np
from sklearn.model_selection import train_test_split
from sklearn.preprocessing import LabelEncoder, StandardScaler
from sklearn.naive_bayes import GaussianNB, MultinomialNB, BernoulliNB
from sklearn.svm import SVC
from sklearn.metrics import classification_report, confusion_matrix

# Load the dataset
data = pd.read_csv('/content/gdrive/MyDrive/healthcare-dataset-stroke-data.csv')
# Drop the 'id' column as it is not relevant for analysis
data.drop(columns=['id'], inplace=True)
```

کتابخانه‌های اصلی:

: Pandas

برای کار با داده‌های جدولی (DataFrames).

عملیاتی‌هایی مانند بارگذاری داده، مدیریت مقادیر گمشده، و حذف ستون‌ها.

: Numpy

برای انجام عملیات ریاضی و محاسباتی.

در این کد برای مدیریت مقادیر غیرمنفی و تبدیل داده‌ها استفاده شده است.

کتابخانه‌های یادگیری ماشین sklearn

sklearn.model_selection

train_test_split برای تقسیم داده‌ها به مجموعه‌های آموزشی و آزمایشی.

Sklearn.preprocessing

LabelEncoder برای تبدیل ویژگی‌های دسته‌ای به مقادیر عددی.

StandardScaler برای استانداردسازی داده‌ها به مقیاس یکسان.

Sklearn.naive_bayes

GaussianNB برای اجرای مدل Naïve Bayes با فرض داده‌های پیوسته و توزیع گاوسی.

MultinomialNB برای داده‌های گسسته یا غیرمنفی.

BernoulliNB برای داده‌های باینری.

Sklearn.svm

SVC برای پیاده‌سازی ماشین بردار پشتیبان (SVM) با کرنل‌های مختلف.

sklearn.metrics

classification_report برای ایجاد گزارش دقت، فراخوانی، و F1-Score.

confusion_matrix برای محاسبه و نمایش ماتریس سردرگمی.

برای راحتی کار داده را در google drive بارگذاری کردیم و ستون id را حذف کردیم چون مرتبط با کار ما نیست.

۶-۱- مقادیر گم شده

```
data['bmi'].fillna(data['bmi'].median(), inplace=True)
```

در اینجا ما مقادیر گم شده در bmi را با میانه اش پر می‌کنیم

۷-۱- تحلیل

```
label_encoders = {}
categorical_columns = ['gender', 'ever_married', 'work_type', 'Residence_type', 'smoking_status']
for col in categorical_columns:
    le = LabelEncoder()
    data[col] = le.fit_transform(data[col])
    label_encoders[col] = le
```

حالا با استفاده از LabelEncoder ستون‌هایی که اسمی هستند را رمزگذاری می‌کنیم یعنی ویژگی‌های اسمی مثل جنسیت یا نوع کار، با استفاده از LabelEncoder به مقادیر عددی تبدیل شده‌اند تا برای الگوریتم‌ها قابل استفاده باشند.

۸-۱- تفکیک ویژگی‌ها و متغیر هدف

```
X = data.drop(columns=['stroke'])
y = data['stroke']
```

X: شامل ویژگی‌های مستقل (پیش‌بینی‌کننده) است.

Y: متغیر هدف (آیا فرد دچار سکتة شده یا نه) است.

۹-۱ استاندارد سازی داده‌ها

```
scaler = StandardScaler()  
X_scaled = scaler.fit_transform(X)
```

داده‌های عددی مقیاس‌بندی شده‌اند تا تمام ویژگی‌ها مقیاس یکسانی داشته باشند. این کار برای مدل‌هایی مانند SVM ضروری است

۱۰-۱ تقسیم داده‌ها به مجموعه‌های آموزشی و تست

```
X_train, X_test, y_train, y_test = train_test_split(X_scaled, y, test_size=0.3, random_state=42, stratify=y)
```

در این مرحله، داده‌ها به دو مجموعه آموزشی و تست تقسیم شدند. با استفاده از کد `X_train, X_test, y_train, y_test = train_test_split(X_scaled, y, test_size=0.3, random_state=42, stratify=y)`، ۷۰٪ از داده‌ها به عنوان داده‌های آموزشی (`X_train` و `y_train`) و ۳۰٪ به عنوان داده‌های تست (`X_test` و `y_test`) انتخاب شدند. این تقسیم‌بندی به ما این امکان را می‌دهد که مدل را با داده‌های آموزشی آموزش دهیم و سپس عملکرد آن را با داده‌های تست ارزیابی کنیم. استفاده از `random_state=42` باعث می‌شود تا نتایج تکراری و قابل اعتماد حاصل شود و هر بار که کد اجرا می‌شود، تقسیم‌بندی داده‌ها یکسان باشد. با `stratify=y`، نسبت داده‌های مثبت و منفی در دو مجموعه یکسان نگه داشته شده است.

۱۱-۱ توابع کمکی

```
def evaluate_model(model, x_test, y_test):  
    y_pred = model.predict(x_test)  
    report = classification_report(y_test, y_pred, output_dict=True)  
    matrix = confusion_matrix(y_test, y_pred)  
    return report, matrix
```

از این تابع برای ارزیابی مدل استفاده می‌کنیم. پیش‌بینی‌ها انجام شده و معیارهای ارزیابی مثل دقت (Precision)، فراخوانی (Recall) و F1-Score محاسبه می‌شوند. ماتریس سردرگمی (Confusion Matrix) نیز برای بررسی عملکرد مدل ایجاد می‌شود.

۱۲-۱- پیاده‌سازی Naive Bayes

```
# Initialize and train Naive Bayes models
results_nb = {}
models_nb = {
    "GaussianNB": GaussianNB(),
    "MultinomialNB": MultinomialNB(),
    "BernoulliNB": BernoulliNB()
}

# Train and evaluate GaussianNB
gnb = GaussianNB()
gnb.fit(X_train, y_train)
report_gnb, matrix_gnb = evaluate_model(gnb, X_test, y_test)
results_nb["GaussianNB"] = {"classification_report": report_gnb, "confusion_matrix": matrix_gnb}
```

Naive Bayes یک الگوریتم یادگیری ماشین مبتنی بر آمار است که برای مسائل طبقه‌بندی استفاده می‌شود. این الگوریتم بر اساس نظریه بیز عمل می‌کند و فرض می‌کند که ویژگی‌ها به‌طور مستقل از یکدیگر برای هر کلاس توزیع می‌شوند. این مدل به‌ویژه در مسائل طبقه‌بندی با داده‌های گسسته و بزرگ، مانند تحلیل متن (تشخیص اسپم یا دسته‌بندی اسناد) عملکرد بسیار خوبی دارد. Naive Bayes معمولاً با سه نوع مختلف از توزیع‌ها پیاده‌سازی می‌شود: (GaussianNB برای داده‌های پیوسته)، MultinomialNB (برای داده‌های گسسته) و (BernoulliNB) برای داده‌های باینری. در کد اجرا شده، ابتدا داده‌های متنی کدگذاری شدند تا به صورت عددی تبدیل شوند و سپس داده‌ها به دو بخش آموزش و تست تقسیم شدند. در مرحله بعد، ویژگی‌ها با استفاده از StandardScaler نرمال شدند تا مقیاس‌های متفاوت ویژگی‌ها تأثیر منفی بر روی مدل نگذارند. سپس مدل GaussianNB از کتابخانه sklearn برای یادگیری بر روی داده‌های آموزش فیت شد. در نهایت، مدل آموزش دیده برای پیش‌بینی برچسب‌ها (کلاس‌ها) بر روی داده‌های تست استفاده شد و ارزیابی‌های لازم با استفاده از معیارهای دقت، گزارش طبقه‌بندی و ماتریس سردرگمی انجام شد تا عملکرد مدل بررسی شود. مدل با داده‌های استاندارد شده آموزش می‌بیند.

```
# Prepare non-negative data for MultinomialNB and BernoulliNB
X_non_negative = scaler.inverse_transform(X_train) # Inverse transform to original scale
X_test_non_negative = scaler.inverse_transform(X_test)
X_non_negative = np.maximum(0, X_non_negative)
X_test_non_negative = np.maximum(0, X_test_non_negative)
```

```
# Train and evaluate MultinomialNB and BernoulliNB
for name in ["MultinomialNB", "BernoulliNB"]:
    model = models_nb[name]
    model.fit(X_non_negative, y_train)
    report, matrix = evaluate_model(model, X_test_non_negative, y_test)
    results_nb[name] = {"classification_report": report, "confusion_matrix": matrix}
```

حالا باید داده‌ها را برای MultinomialNB و BernoulliNB پیاده‌سازی کنیم. BernoulliNB و MultinomialNB فقط مقادیر غیرمنفی را می‌پذیرند. بنابراین داده‌ها به مقیاس اصلی بازگردانده شده و مقادیر منفی صفر شده‌اند و در آخر مدل را آموزش می‌دهیم

۱۳-۱- پیاده‌سازی SVM

```
results_svm = {}
kernels = ['linear', 'poly', 'rbf']

for kernel in kernels:
    svm_model = SVC(kernel=kernel, probability=True, random_state=42)
    svm_model.fit(X_train, y_train)
    report, matrix = evaluate_model(svm_model, X_test, y_test)
    results_svm[kernel] = {"classification_report": report, "confusion_matrix": matrix}
```

Support Vector Machine (SVM) یک الگوریتم یادگیری نظارت‌شده است که برای مسائل طبقه‌بندی و رگرسیون استفاده می‌شود. این الگوریتم سعی می‌کند بهترین خط یا صفحه (در فضای ویژگی‌های با ابعاد بالا) را پیدا کند که داده‌ها را به دو کلاس مختلف تقسیم کند. در واقع، SVM به دنبال پیدا کردن هایپرهوا (Hyperplane) است که بیشترین فاصله را از نزدیک‌ترین داده‌ها به هر کلاس داشته باشد. این نقاط نزدیک به هایپرهوا که در حاشیه مرزی قرار دارند، پشتیبان‌ها (Support Vectors) نامیده می‌شوند. SVM می‌تواند با استفاده از هسته‌ها (Kernels) برای حل مسائل غیرخطی کاربردی باشد، به این معنی که از تبدیل‌های غیرخطی برای مشخص کردن مرزهای تصمیم در داده‌های پیچیده‌تر استفاده می‌کند. این الگوریتم معمولاً در مسائل با داده‌های بزرگ و پیچیده، که به دقت بالایی نیاز دارند، بسیار موثر است. سه نوع کرنل (تابع نگاشت) برای SVM استفاده شده است:

linear برای داده‌های خطی

poly برای داده‌های چندجمله‌ای

Rbf برای داده‌های غیرخطی

و در آخر مدل SVM با هر کرنل آموزش دیده و ارزیابی می‌شود

۱۴-۱- پیاده‌سازی KNN

```
k_values = range(1, 21)
accuracies = []

for k in k_values:
    knn = KNeighborsClassifier(n_neighbors=k)
    knn.fit(X_train, y_train)
    y_pred = knn.predict(X_test)
    accuracies.append(accuracy_score(y_test, y_pred))
```

KNN یکی از ساده‌ترین و محبوب‌ترین الگوریتم‌های یادگیری ماشین است که در مسائل طبقه‌بندی (Classification) و رگرسیون (Regression) استفاده می‌شود. این الگوریتم از یادگیری مبتنی بر نمونه (Instance-based Learning) استفاده می‌کند، به این معنا که در حین آموزش، مدل هیچ پارامتری یاد نمی‌گیرد؛ بلکه داده‌ها را ذخیره کرده و در هنگام پیش‌بینی، تصمیم‌گیری می‌کند.

range(1, 21) : مقادیر K از ۱ تا ۲۰ بررسی می‌شوند.

KNeighborsClassifier(n_neighbors=k) : یک مدل KNN با تعداد همسایه مشخص K ایجاد می‌شود.

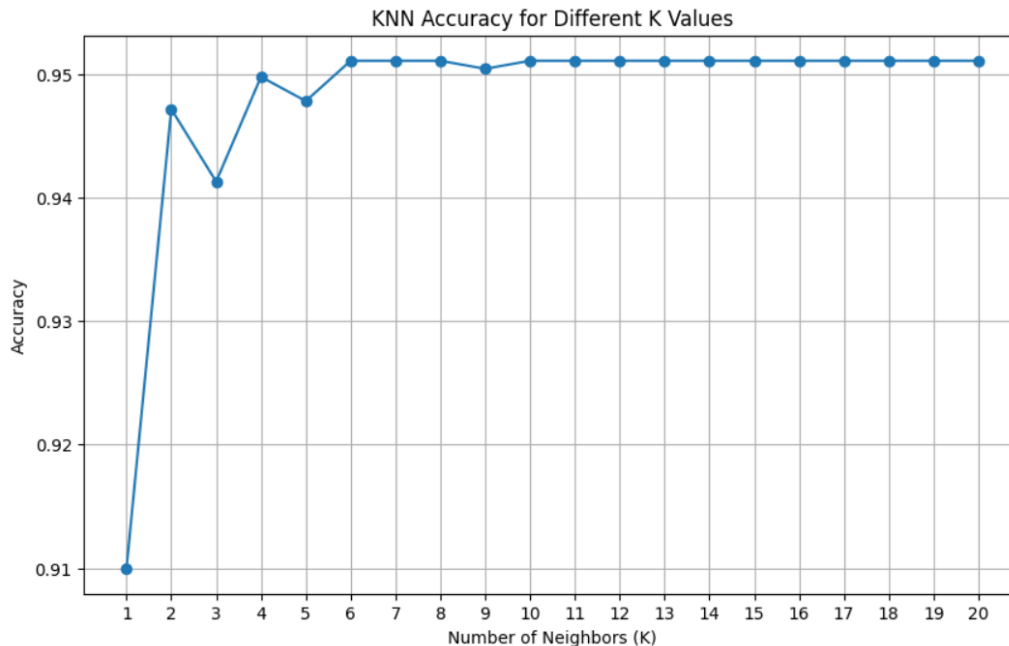
fit : مدل روی داده‌های آموزشی آموزش داده می‌شود.

predict : پیش‌بینی روی داده‌های تست انجام می‌شود.

accuracy_score : دقت مدل برای مقدار مشخص K محاسبه و ذخیره می‌شود.

```
plt.figure(figsize=(10, 6))
plt.plot(k_values, accuracies, marker='o')
plt.title('KNN Accuracy for Different K Values')
plt.xlabel('Number of Neighbors (K)')
plt.ylabel('Accuracy')
plt.xticks(k_values)
plt.grid()
plt.show()
```

نمودار تغییرات دقت با مقادیر مختلف K رسم می‌شود تا بهترین مقدار K انتخاب شود

شکل ۱۱ : نمودار دقت برای مقادیر مختلف K

۱۵-۱- ارزیابی مدل ها

قسمت ارزیابی مدل ها شامل دو نوع خروجی است: گزارش طبقه‌بندی (Classification Report) و ماتریس سردرگمی (Confusion Matrix). این خروجی‌ها برای تحلیل عملکرد مدل‌ها در پیش‌بینی داده‌های آزمایشی استفاده می‌شوند.

گزارش طبقه‌بندی شامل معیارهای زیر است که برای هر کلاس (مثلاً ۰ و ۱ برای متغیر هدف stroke) محاسبه می‌شود. Precision (دقت) : درصد پیش‌بینی‌های درست از میان تمام نمونه‌هایی که مدل به عنوان مثبت پیش‌بینی کرده است.

Recall (فراخوانی) : درصد نمونه‌های مثبت واقعی که مدل به درستی شناسایی کرده است

F1-Score : میانگین هماهنگ دقت و فراخوانی. معیاری متعادل برای ارزیابی مدل در شرایطی که تعادل بین Precision و Recall مهم است.

Support : تعداد نمونه‌های واقعی هر کلاس در داده‌های آزمایشی

```
print("Naive Bayes Results:")
for model_name, result in results_nb.items():
    print(f"\nModel: {model_name}")
    print("Classification Report:")
    print(pd.DataFrame(result["classification_report"]))
    print("Confusion Matrix:")
    print(result["confusion_matrix"])
```

Model: GaussianNB

Classification Report:

	0	1	accuracy	macro avg	weighted avg
precision	0.965595	0.147959	0.861057	0.556777	0.925593
recall	0.885460	0.386667	0.861057	0.636063	0.861057
f1-score	0.923792	0.214022	0.861057	0.568907	0.889068
support	1458.000000	75.000000	0.861057	1533.000000	1533.000000

Confusion Matrix:

```
[[1291 167]
 [ 46 29]]
```

Model: MultinomialNB

Classification Report:

	0	1	accuracy	macro avg	weighted avg
precision	0.965462	0.111111	0.804958	0.538286	0.923664
recall	0.824417	0.426667	0.804958	0.625542	0.804958
f1-score	0.889382	0.176309	0.804958	0.532845	0.854496
support	1458.000000	75.000000	0.804958	1533.000000	1533.000000

Confusion Matrix:

```
[[1202 256]
 [ 43 32]]
```

Model: BernoulliNB

Classification Report:

	0	1	accuracy	macro avg	weighted avg
precision	0.951475	0.125000	0.947162	0.538238	0.911041
recall	0.995199	0.013333	0.947162	0.504266	0.947162
f1-score	0.972846	0.024096	0.947162	0.498471	0.926430
support	1458.000000	75.000000	0.947162	1533.000000	1533.000000

Confusion Matrix:

```
[[1451 7]
 [ 74 1]]
```


حال نوبت ارزیابی هست مقادیر بالا را به ما نمایش می دهد :

```
# Print results for SVM
print("\nSVM Results:")
for kernel, result in results_svm.items():
    print(f"\nKernel: {kernel}")
    print("Classification Report:")
    print(pd.DataFrame(result["classification_report"]))
    print("Confusion Matrix:")
    print(result["confusion_matrix"])
```

خروجی به صورت زیر است :

SVM Results:

Kernel: linear

Classification Report:

	0	1	accuracy	macro avg	weighted avg
precision	0.951076	0.0	0.951076	0.475538	0.904546
recall	1.000000	0.0	0.951076	0.500000	0.951076
f1-score	0.974925	0.0	0.951076	0.487462	0.927228
support	1458.000000	75.0	0.951076	1533.000000	1533.000000

Confusion Matrix:

```
[[1458  0]
 [  75  0]]
```

Kernel: poly

Classification Report:

	0	1	accuracy	macro avg	weighted avg
precision	0.951571	0.200000	0.949119	0.575785	0.914801
recall	0.997257	0.013333	0.949119	0.505295	0.949119
f1-score	0.973878	0.025000	0.949119	0.499439	0.927455
support	1458.000000	75.000000	0.949119	1533.000000	1533.000000

Confusion Matrix:

```
[[1454  4]
 [  74  1]]
```

Kernel: rbf

Classification Report:

	0	1	accuracy	macro avg	weighted avg
precision	0.951076	0.0	0.951076	0.475538	0.904546
recall	1.000000	0.0	0.951076	0.500000	0.951076
f1-score	0.974925	0.0	0.951076	0.487462	0.927228
support	1458.000000	75.0	0.951076	1533.000000	1533.000000

Confusion Matrix:

```
[[1458  0]
 [  75  0]]
```

* مدل KNN

```
# Optimal K evaluation
optimal_k = k_values[np.argmax(accuracies)]
knn_optimal = KNeighborsClassifier(n_neighbors=optimal_k)
knn_optimal.fit(X_train, y_train)
y_pred_optimal = knn_optimal.predict(X_test)

# Report for optimal K
print(f"Optimal K: {optimal_k}")
print("Classification Report for Optimal K:")
print(classification_report(y_test, y_pred_optimal))
print("Confusion Matrix for Optimal K:")
print(confusion_matrix(y_test, y_pred_optimal))
```

بهینه سازی : از لیست accuracies مقدار K که بالاترین دقت را دارد، انتخاب می شود و این مقدار به عنوان K بهینه ذخیره می شود

سپس اطلاعات کسب شده از KNN را گزارش می دهیم که به صورت زیر است :

Optimal K: 6

Classification Report for Optimal K:

	precision	recall	f1-score	support
0	0.95	1.00	0.97	1458
1	0.00	0.00	0.00	75
accuracy			0.95	1533
macro avg	0.48	0.50	0.49	1533
weighted avg	0.90	0.95	0.93	1533

Confusion Matrix for Optimal K:

```
[[1458  0]
 [  75  0]]
```

طبق گزارش بالا ، تعداد K بهینه برای نمایش دقت عالی ۶ تا می باشد